

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl neįgaliųjų: neįgaliųjų užimtumas ir laipsniškas jo prieinamumas ES. Lisabonos strategija po 2010 m. (tiriamoji nuomonė)

(2010/C 354/02)

Pranešėjas **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Ispanijos užsienio reikalų ir bendradarbiavimo ministerijos valstybės sekretorius, atsakingas už Europos Sąjungos reikalus, Diego López Garrido, vadovaudamasis Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, pirmininkausiančios Ispanijos vardu, 2009 m. liepos 23 d. raštu kreipėsi į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą su prašymu parengti tiriamąją nuomonę dėl

Neįgaliųjų: neįgaliųjų užimtumas ir laipsniškas jo prieinamumas ES. Lisabonos strategija po 2010 m.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. vasario 23 d. priėmė savo nuomonę.

461-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. kovo 17–18 d. (kovo 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos*Strategija ES 2020*

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) reikalauja į strategiją ES 2020, Užimtumo gaires ir Socialinę darbotvarkę įtraukti negaliai skirtą skyrių, kad būtų užtikrinta, jog į šį aspektą bus atsižvelgiama visose Bendrijos politikos srityse, ir jis bus geriau koordinuojamas.

1.2 EESRK primena, kad neįgalumo politikos stiprinimo kriterijų įtraukimas į būsimą strategiją, kuria bus pakeista Lisabonos strategija, suteiks papildomą ekonominę naudą visai visuomenei, taip pat paskatins socialinės aprėpties ir nediskriminavimo pažangą.

1.3 EESRK mano, kad reikia priimti Europos negalios paktą, kuris būtų naujos Europos neįgalumo politikos pagrindas ir atitiktų būsimą Komisijos strategiją dėl neįgaliųjų pagal Lisabonos strategiją, JT konvenciją dėl neįgaliųjų teisių (angl. UNCRPD) ir jos protokolą. Europos Sąjunga ir valstybės narės turėtų sudaryti Konvenciją kaip galima greičiau.

1.4 EESRK reikalauja vykdyti tokią politiką, kuri skatintų inovacijas, būtų paremta statistiniais duomenimis ir užtikrintų, kad neįgaliųjų padėtis būtų geriau atspindima visose atitinkamose Europos ir nacionalinės statistikos priemonėse.

Užimtumas ir neįgalieji

1.5 EESRK remia įtraukiają rinką ir nurodo, kad neįgaliųjų užimtumo politika turi apimti visą gyvenimo procesą, susijusį su užimtumu („lifestreaming“), visų pirma švietimą, įdarbinimą, darbo vietos išlaikymą ir sugrįžimą į darbą. Politika, skirta jauniems neįgaliesiems, kartu su politika, skirta tiems, kurie tapo neįgaliais po nelaimingo atsitikimo ar ligos, turėtų būti

būsimosios strategijos ES 2020 ir Komisijos naujosios neįgaliųjų strategijos prioritetas.

1.6 EESRK prašo Komisiją per metus pateikti Direktyvos 2000/78/EB dėl negalios ir užimtumo nuostatų įgyvendinimo ataskaitą.

1.7 EESRK primena, kad įdarbinimo į įprastas darbo vietas sąlyga – pakankamų socialinių paslaugų, paskatų ir motyvacijos suteikimas kartu pripažįstant įmonių, įdarbinančių dauguma neįgaliųjų, vaidmenį, ir, dar plačiau žiūrint, socialinės ekonomikos įmonių ir MVĮ, kurioms taip pat reikia pakankamų socialinių paslaugų, paramos ir paskatų, vaidmenį ir pabrėžiant socialinių partnerių svarbą šioje srityje.

1.8 EESRK rekomenduoja sąmoningumo ugdymo ir informavimo priemonėmis kovoti su neįgaliesiems darbuotojams nuolat taikomais stereotipais ir pabrėžia žiniasklaidos vaidmenį užtikrinant, kad būtų pripažįstama žmonių įvairovė.

Prieinamumas neįgaliesiems

1.9 EESRK patvirtina, kad prieinamumas yra naudingas visai visuomenei, ne tik neįgaliesiems, ir pritraukia įmonėms daugiau klientų.

1.10 Kalbant apie prieinamumą, EESRK rekomenduoja laipsnišką jį didinti nustatant bendrus trumpalaikius, vidutinės trukmės ir ilgalaikius tikslus (įskaitant aiškius ir galutinius terminus naujiems ir esamiems produktams, paslaugoms ir infrastruktūroms).

1.11 Komitetas remia Europos visuotinės prieigos sostinės iniciatyvą.

1.12 EESRK perspėja, kad skubiai būtina pateikti e. prieinamumo teisės aktus; pakartoja savo išipareigojimą remti principą „tinkamas visiems“ (angl. „design for all“) ir prieinamumo standartų tobulinimą; rekomenduoja iki 2011 m. parengti intensyvų veiksmų planą šiuo klausimu; remia „Europos neįgalųjų kortelės“, kuri palengvintų abipusį teisių pripažinimą ir neįgalųjų keliones už šalies ribų, sukūrimo idėją.

Lytis ir negalia

1.13 Kuriant, įgyvendinant, stebint ir vertinant neįgalumo politiką būtina atsižvelgti į lytį, kad būtų priešinamasi ignoravimui ir daugkartinei moterų ir mergaičių su negalia diskriminacijai.

Socialinis dialogas ir negalia

1.14 EESRK pripažįsta socialinių partnerių svarbą užtikrinant, kad neįgalieji dirbtų tokiais pat sąlygomis kaip ir kiti, t. y. tinkamomis ir palankiomis darbo sąlygomis.

1.15 Socialiniai partneriai turėtų įtraukti negalios aspektą į visus tarpšakinis, šakinis ir įmonės lygmens veiksmus ir derybas, visų pirma užimtumo, prieinamumo ir socialinės apsaugos klausimais.

Dalyvavimas ir pilietinis dialogas

1.16 EESRK išreiškia visapusišką paramą principui „nieko apie neįgaluosius jiems nedalyvaujant“ ir jo taikymui strategijoje ES 2020 bei valstybės finansuojamose programose, skirtose neįgaliesiems.

1.17 ES ir valstybės narės turi skatinti pilietinės visuomenės vystimąsi ir garantuoti jo finansavimą, užtikrinti jos savarankiškumą ir gebėjimą dalyvauti formuojant politiką ir (arba) teikiant socialines paslaugas.

2. Įžanga

2.1 EESRK palankiai vertina pirmininkaujančios Ispanijos prašymą parengti nuomonę „Neįgalieji: neįgalųjų užimtumas ir laipsniškas jo prieinamumas ES. Lisabonos strategija po 2010 m.“

2.2 Savo nuomonėse, pradedant pirmąja nuomone savo iniciatyva dėl Neįgalųjų integravimo į visuomenę⁽¹⁾, priimta

2002 m. liepos mėn., EESRK nuolat kaupė visas sritis apimančią informaciją, kuri padėjo palaikyti vienodą požiūrį į neįgaluosius ir jų šeimos narius bei jų nediskriminavimą⁽²⁾

2.3 Neįgalieji sudaro daugiau nei 16 proc. gyventojų (mažiausiai 80 milijonų)⁽³⁾, gyventojams senėjant šis skaičius bus dar didesnis.

2.4 EESRK pripažįsta pažangą, padarytą tiek priimant teisės aktus⁽⁴⁾, tiek įgyvendinant Europos politiką⁽⁵⁾, kuri kartu su 2002 m. Madrido deklaracija⁽⁶⁾ padėjo geriau integruoti neįgaluosius. Tačiau dar galima daug ką pagerinti, kadangi pasiekta tik sektorinio pobūdžio pažanga, ji yra nenuosekli ir ją stabdo tai, kad nėra vienos bendros struktūruotos strategijos, kaip buvo patvirtinta 2009 m. liepos mėnesį paskelbtame 2003–2010 m. Europos veiksmų plano laikotarpio vidurio įvertinime⁽⁷⁾, taip pat reikia stiprinti pačios Komisijos tarnybas, atsakingas už neįgalumo politiką.

2.5 EESRK atkreipia dėmesį į neseniai Eurobarometro pateiktus rezultatus⁽⁸⁾, rodančius labai padidėjusią juntamą diskriminaciją dėl negalios (8 proc. praėjusiais metais, t. y. 53 proc. 2009 m. palyginti su 45 proc. 2008 m.), 2009 m. daugiau nei 33 proc. neįgalųjų jautėsi diskriminuojami.

2.6 EESRK pripažįsta, kad neįgalumo politikos pažangos pavyko pasiekti visų pirma dėl Europos neįgalųjų judėjimo ir jį atstovaujančių organizacijų, susibūrusių į Europos neįgalųjų forumą (angl. EDF), kampanijų ir spaudimo, taip pat dėl socialinių partnerių paramos.

2.7 EESRK Tarybai pirmininkaujančių valstybių trejetui norėtų priminti, kad į šią nuomonę svarbu atsižvelgti vykdant veiklą pirmininkavimo laikotarpiu.

⁽²⁾ EESRK nuomonės: OL C 182, 2009 8 4, p. 19, OL C 10, 2008 1 15, p. 80, OL C 93, 2007 4 27, p. 32, OL C 256, 2007 10 27, p. 102, OL C 185, 2006 8 8, p. 46, OL C 88, 2006 4 11, p. 22, OL C 110, 2006 5 9, p. 26, OL C 24, 2006 1 31, p. 15, OL C 110, 2004 4 30, p. 26, OL C 133, 2003 6 6, p. 50, OL C 36, 2002 2 8, p. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc

⁽⁴⁾ 2002 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006; 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2006 [Oficialusis leidinys L 204, 2006 7 26] ir Elektroninių ryšių dokumentų rinkinys COM(2007) 697 galutinis – COD 2007/0247.

⁽⁵⁾ Komisijos pranešimas apie Socialinės politikos darbotvarkę, COM(2005) 33 galutinis, ir Komisijos komunikatas „Lygių galimybių sudarymas žmonėms su negalia. Europos veiksmų planas“, COM(2003) 650 galutinis.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>

⁽⁸⁾ Eurobarometras „Diskriminacija Europos Sąjungoje 2009 m.“ (remiantis praktinių tyrimų duomenimis nuo 2009 m. gegužės 29 d. iki birželio 14 d.)

⁽¹⁾ EESRK nuomonė, OL C 241, 2002 10 7, p. 89

3. Nauja Bendrijos neįgalumo politika būsimojoje ES 2020 strategijoje

3.1 EESRK sutinka su Komisija, kad „įgyvendinant naują politiką reikia siekti akivaizdžių rezultatų – spręsti nedarbo problemą ir didinti socialinę aprėptį kartu užtikrinant gerai veikiančias darbo rinkas – ir taip prisidėti prie socialinės sanglaudos didinimo. Todėl būtina persvarstyti švietimo sistemas ir darbo rinkas, skatinti judumą ir Europos dinamiškumą, siekiant išnaudoti mūsų inovacijų ir kūrybinį potencialą.“⁽⁹⁾

3.2 EESRK mano, kad remiantis ES 2020 strategija būtina priimti „**Europos negalios paktą**“, kaip buvo padaryta lyties ir jaunimo klausimais.

3.3 Šis paktas turi būti bendras Ministrų Tarybos tvirtinamas valstybių narių vyriausybių, Komisijos ir Europos neįgalųjų forumo susitarimas, kuriame dalyvautų EP, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, o prireikus ir socialiniai partneriai bei organizuotos pilietinės visuomenės atstovai. Paktą valdyti turėtų Europos negalios komitetas, kuriam pirmininkautų valstybių narių atstovas, o Komisija teiktų vykdomojo sekretoriato paslaugas. Paktas atitiktų bendrų valstybių narių tikslų poreikį, apimtų pažangos rodiklių suvestinę ir privalomą ataskaitą pavarario Vadovų Tarybai⁽¹⁰⁾. Taip negaliai būtų taikoma viena iš AKM rūšių.

3.4 Paktas turėtų apimti vienodas ugdymo galimybes, vienodas sąlygas ir galimybes įsidarbinti, minimalių pajamų ir socialinės apsaugos teisės aktus, judėjimo laisvę, savarankišką gyvenimą ir asmens autonomiją, vienodas neįgalųjų galimybes naudotis prekėmis ir paslaugomis, susitarimą dėl naujų technologijų, transporto ir pastatų prieinamumo programos, sveikatos ir priežiūros paslaugas atsižvelgiant į visas negalios rūšis ir mokesčių politiką, kuri skatintų neįgalųjų įtrauktį ir padengtų papildomas su tuo susijusias kasdieninės veiklos sąnaudas⁽¹¹⁾.

3.5 Pakte turi būti atsižvelgta į visus šiuos aspektus: neįgalių moterų ir mergaičių poreikius, neįgalius jaunos žmones, senėjimą ir negalia, asmenis, kuriems reikia didelės pagalbos, kad galėtų gyventi savarankiškai, ir neįgaliuosius, gyvenančius kaimo vietovėse. Tas pats pasakytina ir apie neįgaliesiems skirtų mokslinių tyrimų, technologijų vystymo ir inovacijų skatinimą.

3.6 Paktas turi sudaryti susitarimą, kuris turėtų būti įgyvendintas pagal Lisabonos strategiją, Pagrindinių teisių chartiją ir JT konvenciją dėl neįgalųjų teisių, kurią sudaro trys ramsčiai:

⁽⁹⁾ COM(2009) 647 galutinis

⁽¹⁰⁾ Tarybos rezoliucija (2008/C75/01)

⁽¹¹⁾ EESRK nuomonė, OL C 93, 2007 4 27

(<http://w3.bcn.es/fixters/baccessible/greugecomparatieconmic.683.pdf>).

http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1 i) istorinis bendrijos politikos peržiūros momentas – Bendrijos politikos dėmesio centre turi būti neįgalieji ir jų šeimos

3.6.1.1 EESRK rekomenduoja pagerinti koordinavimą ir atsižvelgti į ribotą dabartinės Lisabonos strategijos ir Atnaujintos socialinės darbotvarkės⁽¹²⁾ poveikį priimant strategiją ES 2020 ir Socialinę darbotvarkę, kurioje dėl šios priežasties neįgaliesiems ir jų šeimoms būtų skirtas specialus skyrius ir kuri apimtų, be kita ko, užimtumą, švietimą, socialinę aprėptį, apsaugą ir prieinamumą bei užtikrintų, kad negalia atsispidėtų trijuose pagrindiniuose strategijos prioritetuose⁽¹³⁾.

3.6.1.2 EESRK primena, kad strategijoje ES 2020 neįgalumo politikos priskyrimas ES kompetencijai suteiks papildomą ekonominę naudą visai visuomenei, taip pat paskatins socialinės aprėpties ir nediskriminavimo pažangą, kaip parodė neseniai atlikti sąnaudų ir naudos tyrimai⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Europos negalios paktas turi atitikti būsimą Komisijos strategiją dėl neįgaliųjų⁽¹⁵⁾, kuria bus pakeistas dabartinis 2003–2010 m. neįgaliųjų veiksmų planą.

3.6.1.4 Europos užimtumo strategija (EUS) ir atvirasis koordinavimo metodas (AKM) socialinės aprėpties, socialinės apsaugos, pensijų, švietimo, jaunimo ir kitose srityse į valstybėms narėms skirtas gaires ir bendrus tikslus ir toliau turi įtraukti su negalia susijusius klausimus, o jų nagrinėjimą pagerinti taip, kad negalia atsispidėtų valstybių narių nacionaliniuose planuose ir jos išplėstų šių klausimų nagrinėjimo galimybes ir teiktų reguliarias ataskaitas.

3.6.1.5 Europos politika remia pastangas panaikinti visus radikalius pagrindinių teisų pažeidimus, visų pirma susijusius su neįgaliųjų įdarbinimu didelėse uždaruose institucijose, švietimo segregacija, teisinio veiksnio atėmimu, smurtu prieš neįgaliuosius, atsižvelgiant į papildomus neįgalių moterų ir mergaičių bei asmenų, kuriems reikia didelės pagalbos, patiriamus sunkumus⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Reikalinga tokia politika, kuri skatintų inovacijas ir būtų paremta statistiniais duomenimis. Paktu turėtų būti siekiama, kad neįgaliųjų padėtis būtų geriau atspindima visose atitinkamose statistikos priemonėse⁽¹⁷⁾. Turi būti remiamasi suderintais, naujausiais ir patikimais statistiniais šaltiniais, rodikliais ir priemonėmis. Tai galėtų būti pasiekta, pavyzdžiui, sukūrus nuolatinį negalios modulį Europos darbo jėgos tyrime, taip pat neįgaliųjų socialinio dalyvavimo modulį ir įtraukus su negalia susijusius klausimus į atitinkamus bendrus modulius.

⁽¹²⁾ COM(2009) 58 galutinis

⁽¹³⁾ COM(2009) 647 galutinis

⁽¹⁴⁾ „Žmonėms su negalia skirtos užimtumo politikos įvertinimas ir rengimas. Naujų pasiūlymų dėl integravimo į darbo rinką ekonominės sąnaudos“ (*Evaluation of employment policies for persons with disabilities and formulation and economic cost of new proposals for labour integration*), Gregorio Rodríguez Campo, Carlos García Serrano ir Luis Toharia, Colección Telefónica Accessible Nr. 9, Ediciones Cinca, 2009 m. balandžio mėn. ISBN: 978-84-96889-48-4. Madridas, Ispanija.

⁽¹⁵⁾ Tarybos rezoliucija (2008/ C 75/01)

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>

⁽¹⁷⁾ EESRK nuomonė, OL C 10, 2008 1 15, p. 80

3.6.1.7 EESRK rekomenduoja ES Tarybai priimti „ES gaires. Žmogaus teisės ir tarptautinė humanitarinė teisė“ ir į jas įtraukti gairę dėl neįgalųjų teisių, paremtą JT konvencija dėl neįgalųjų teisių.

3.6.2 ii) sukurti negaliai tinkamą europinį teisinį pagrindą

3.6.2.1 EESRK mano, kad išgaliojus Lisabonos sutarčiai buvo sukurti nauji teisiniai pagrindai. Komitetas taip pat pabrėžia Pagrindinių teisių chartijos 10, 11 ir 19 straipsnius, taip pat 21 ir 26 straipsnius, kurie turi sutarties statusą.

3.6.2.2 Iš JT konvencijos dėl neįgalųjų teisių išplaukia nauji įsipareigojimai ES. Todėl EESRK ragina:

3.6.2.2.1 kad ES prisijungtų prie JT konvencijos dėl neįgalųjų teisių ir jos protokolo remdamasi Tarybos sprendimu⁽¹⁸⁾. Komitetas primena Konvencijos, kaip tarptautinės sutarties, teisinį statusą ir ragina valstybes nares imtis veiksmų skubiai ratifikuoti JT konvenciją dėl neįgalųjų teisių;

3.6.2.2.2 kad visi Bendrijos teisės aktai, susiję su vidaus rinka, transportu, mokesčiais, konkurencija, sveikata, vartojimu, skaitmenine ir elektronine žiniasklaida, užimtumu, švietimu ir nediskriminavimu būtų nagrinėjami remiantis JT konvencija dėl neįgalųjų teisių;

3.6.2.2.3 kad Komisijoje būtų sukurtas koordinavimo mechanizmas⁽¹⁹⁾, kuriame dalyvautų atitinkami Komisijos nariai kartu su nepriklausoma institucija, kaip reikalaujama JT konvencijoje dėl neįgalųjų teisių⁽²⁰⁾.

3.6.2.3 EESRK nurodo, kad dabartinis pasiūlymas priimti direktyvą dėl nediskriminavimo kitose srityse nei užimtumas⁽²¹⁾ gali neatitikti JT konvencijos dėl neįgalųjų teisių. Taryboje vis dar nagrinėjamoje direktyvoje turi būti garantuojama, kad diskriminacijos koncepcijoje tam tikromis aplinkybėmis pirmenybė būtų teikiama neįgaliesiems, kad ji apimtų socialinę apsaugą, sveikatą ir švietimą nurodant, jog segreguotas švietimas yra diskriminuojantis; prieinamumas neįgaliesiems turi būti užtikrintas visose valstybėse; pagrįsti pakeitimai turi būti taikomi visose srityse, o jiems įgyvendinti turi būti sukurtos valstybės paskatos; prieinamumas turi apimti visas visuomenei siūlomas prekes ir paslaugas; galiausiai, kai kalbama apie įgyvendinimą, reikia patikslinti ES įsipareigojimus šioje srityje, kad jie nedelsiant būtų taikomi naujiems pastatams ir būtų dedamos realios pastangos pritaikyti esamus pastatus neįgaliesiems.

⁽¹⁸⁾ 2009 m. lapkričio 24 d. Tarybos sprendimas Nr. 15540/09

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>

⁽²¹⁾ Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos (COM(2008) 426 galutinis, 2008 m. liepos 2 d.)

3.6.3 iii) tinkamas Europos negalios pakto finansavimas

3.6.3.1 Komitetas primena Bendrojo reglamento dėl struktūrinių fondų nuostatas, pagal kurias nediskriminavimas ir prieinamumas neįgaliesiems nurodyti kaip projektų, kuriuos iš dalies finansuoja ES⁽²²⁾, atrinkimo ir įgyvendinimo kriterijai ir juos būtina išlaikyti ir stiprinti būsimoje sanglaudos politikoje, kuri taip pat turėtų užtikrinti veiksmus, skirtus neįgaliesiems, ir neįgalųjų veiklą visose valstybėse narėse kartu su atitinkamomis finansinėmis priemonėmis. Šie principai turėtų būti taip pat taikomi Europos biudžetui ir kitoms Europos programoms, susijusioms su moksliniais tyrimais, konkurencingumu, mokymu, užimtumu, socialiniais reikalais ir vystomuoju bendradarbiavimu, įskaitant *inter alia* naujas nuo 2014 m. prasidedančias programas.

3.6.3.2 EESRK pripažįsta, kad pilietinės visuomenės dalyvavimas tiesioginiame ESF (mokymas ir užimtumas) ir ERPF valdyme davė labai gerų rezultatų, todėl ragina įtraukti šį modelį į nuo 2013 m. vykdomas Struktūrinių fondų veiksmų programas.

3.6.3.3 EESRK mano, kad tolesnis finansinės paramos teikimas Europos neįgalųjų organizacijoms, įskaitant Europos neįgalųjų forumą (angl. EDF), taip pat socialinės integracijos srityje dirbančias institucijas, pasitelkiant PROGRESS programą stiprina demokratiją ES ir organizuotą pilietinę visuomenę.

4. ES ir neįgalųjų užimtumas

4.1 Neįgalųjų užimtumas turi būti neatsiejama Europos užimtumo strategijos dalis. Darbuotojų užimtumo padėtis Europoje sudėtinga, bet neįgalųjų darbuotojų padėtis – dar sudėtingesnė, todėl turi būti stiprinama įtraukioji rinka.

4.2 EESRK nuogaustauja dėl neįgalųjų užimtumo; netgi prieš krizę 78 proc. žmonių su sunkia negalia negalėjo patekti į darbo rinką, nedirbančių neįgalųjų rodiklis buvo dvigubai didesnis nei likusių gyventojų, o užimtumo rodiklis liko 20 proc. žemesnis nei žmonių be negalios vidurkis⁽²³⁾.

4.3 Krizė (dėl kurios nedarbo lygis pakilo iki 10 proc.⁽²⁴⁾) dar labiau apsunkins neįgalųjų padėtį darbo rinkoje dėl dviejų priežasčių: pirma, jiems bus sunkiau patekti į darbo rinką⁽²⁵⁾, antra, vyriausybės bus linkusios mažinti biudžeto deficitą mažindamos visų rūšių paramą ir pensijas. EESRK įspėja, kad neįgalieji neturi tapti pagrindinėmis krizės aukomis ir prieštarauja bet kokiam jiems skirtos paramos mažinimui⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladisapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ

⁽²³⁾ *Statistics in Focus*, 3 tema „Neįgalųjų užimtumas Europoje 2002 m.“ (*Employment of disabled people in Europe 2002*), Eurostatas 26/2003. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Europos Bendrijų statistikos tarnyba (Eurostatas), 2010 sausio mėn.

⁽²⁵⁾ Eurobarometras, „Diskriminacija Europos Sąjungoje 2009 m.“ ir EESRK nuomonė, OL C 256 2007 10 27, p. 102.

⁽²⁶⁾ <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMICrisisyDiscapacidad.doc>
www.cermi.es

4.4 Viena vertus, kyla pavojus, kad krizė gali padidinti neigaliųjų ir jų šeimų skurdo riziką. Kita vertus, krizė gali suteikti galimybę imtis įtraukesnės ūkinės veiklos, kuri suteiktų paskatų, padidintų verslo našumą ir taip pakeltų visą ekonomiką.

4.5 Komitetas teigia, kad neigaliųjų užimtumo skatinimas turi būti vienas iš EUS tikslų ir ragina į Užimtumo gaires įtraukti tikslą, apimantį 2006 m. pavasario Europos vadovų Tarybos (27) 34 išvadą: „Pagrindinis tikslas – padidinti pirmiausia ... neigaliųjų asmenų, ... dalyvavimą darbo rinkoje ... Siekiant šių tikslų, reikėtų glaudžiai bendradarbiauti su socialiniais partneriais“. Reikėtų parengti priemonių, kurias valstybės narės turėtų taikyti savo nacionaliniuose planuose, sąrašą.

4.6 Socialiniai partneriai atlieka pagrindinį vaidmenį sudarant neigaliesiems galimybes kolektyvinių derybų būdu patekti į darbo rinką ir įsitvirtinti įmonėse. Jie taip pat gali padėti įgyvendinti žmonių įvairovės politiką ir derėtis dėl žmonių įvairovės planų tardamiesi su darbdaviais, pastariesiems turi būti suteiktos paskatos dalyvauti šiuose planuose: pasiekti šį tikslą gali padėti socialinės atsakomybės politika. Todėl EESRK palankiai vertina tai, kad Europos socialiniai partneriai sėkmingai užbaigė derybas dėl naujo nepriklausomo susitarimo dėl įtraukčių darbo rinkų.

4.7 EESRK ragina per metus parengti Direktyvos 2000/78 nuostatų dėl negalios ir užimtumo įgyvendinimo ataskaitą (28).

4.8 EESRK patvirtina, kad neigalieji, kaip ir bet kurie kiti žmonės, yra tinkami turėti visavertį profesinį gyvenimą, ir jų gebėjimai neturėtų būti nuvertinami. Neigalieji turi tokią pat teisę dirbti kaip ir visi kiti.

4.9 EESRK atkreipia dėmesį į faktą, nurodytą Eurofound tyrime, kad vis dažniau pasitaiko psichikos sveikatos problemų, ir ši negalios forma tampa pagrindine ankstyvo pasitraukimo iš darbo rinkos priežastimi, o kai kuriose šalyse ji sudaro beveik 40 proc. (29) ankstyvo išėjimo į pensiją priežasčių. Reikia, kad pasikeistų bendras visuomenės ir valdžios institucijų požiūris į tokių darbuotojų padėtį.

4.10 EESRK primena, kad šiems gebėjimams pripažinti būtinos žinių, įgytų per (neformalią) patirtį ar formalųjį švietimą, vertinimo priemonės. Todėl EESRK ragina įvesti „kvalifikacijos pasą“ (30) kuris neigaliesiems suteiktų profesinio judumo galimybes ES.

(27) Briuselio Europos Vadovų Tarybos (2006 m. kovo 23–24 d.) pirminkaujančios valstybės narės išvados.

(28) Tarybos direktyva 2000/78

(29) Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo tyrimas remiantis Vokietijos Federacijos sveikatos stebėsenos biuro surinktais duomenimis (2007 m.). http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E.

(30) Europos viešasis paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (CEEP), <http://www.ceep.eu>,

4.11 Neigaliųjų užimtumo politika turi apimti visą gyvenimo procesą, susijusį su užimtumu („lifestreaming“ (31)), ir nagrinėti būsto, pagrindinio ugdymo, mokymo, namų ūkio išskolinimo, finansinių sunkumų, sveikatos, nepalankios aplinkos ir ekonomikos klausimus, taip pat skirti dėmesį įdarbinimui, darbo vietos išlaikymui ir sugrįžimui į darbą.

4.12 Kalbant apie neigaliuosius, judėjimo laisvė (Bendrijos principas) nėra visiškai įgyvendinta ir tai daro poveikį jų galimybėms vykti dirbti į kitas ES šalis, studijoms, išėjimui į pensiją ir visai kitai veiklai.

4.13 Viena pagrindinių laisvo judėjimo kliūčių yra tai, jog negalima perkelti teisių, pavyzdžiui, į asmeninę pagalbą; tai taptų įmanoma, jei būtų imamasi praktinių socialinės apsaugos sistemų suderinimo priemonių ir būtų rengiamos Europos masto informavimo ir mokymo kampanijos.

4.14 EESRK nurodo, kad „aktyvi įtrauktis“ turi būti susieta su darbo rinka ir suteikti tinkamas pajamas ir galimybę naudotis aukštos kokybės socialinėmis paslaugomis, o tai turi padėti pagerinti gyvenimo sąlygas, taip pat ir nedirbančiųjų (32).

4.15 EESRK primena, kad įdarbinimas į standartines darbo vietas apima įdarbinimo paslaugas, profesinio perkvalifikavimo galimybes, socialines ir sveikatos paslaugas, taip pat pajamų išlaikymą (tvarkymą) ir paskatų teikimą (33).

4.16 EESRK ragina pritaikyti socialinių išmokų ir mokesčių sistemas taip, kad patekimas į darbo rinką neigaliesiems nereikštų perkamosios galios praradimo, o juos motyvuotų dirbti sąžiningai mokamą kokybišką darbą; taip pat ragina sukurti finansines paskatas įmonėms, kad jos būtų suinteresuotos įdarbinti neigaliuosius, ir palaiko užimtumo įprastoje rinkoje rėmimą, neigaliųjų savisamdą ir jų verslumo skatinimą, be kita ko, pasitelkiant mikrokreditus (34), taip pat palaiko NVO, teikiančias paramos paslaugas neigaliesiems darbuotojams ir jų šeimoms.

4.17 Būtina sukurti būdus padėti dėl nelaimingo atsitikimo ar ligos neigaliais tapusiems žmonėms išlaikyti savo darbo vietas ar rasti jiems naują darbo vietą, kad jie neturėtų per anksti pasitraukti iš darbo rinkos. Komitetas rekomenduoja pritaikyti darbo vietas ir jų aplinką neigaliesiems ir kurti mokymo ir perkvalifikavimo programas, kurios užtikrintų jų karjeros augimą (35). Tose šalyse, kuriose taikoma kvotų sistema, būtina užtikrinti, kad, naudojant tinkamas paramos priemones, būtų pasiekti įdarbinimo planiniai rodikliai. Viešųjų pirkimų socialinis matmuo taip pat galėtų paskatinti neigaliųjų įdarbinimą.

(31) Europos viešasis paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

(32) Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas.

(33) Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas.

(34) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>

(35) Vadovas „Įtraukios visuomenės kūrimas. Negalios klausimų integravimas remiantis socialinės ekonomikos pavyzdžiu“ (*Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example*) http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad naudingiau finansuoti ne bedarbio pašalpą, bet užimtumą ir skatinti neigaliuosius siekti gauti darbą, darbdavius – juos įdarbinti, taip pat skatinti neigaliųjų savisamdą.

4.19 EESRK palaiko politiką, be kita ko apimančią ir ankstyvąją ugdymą, skirtą padėti neigaliems jaunuoliams pereiti iš mokyklos į pirmą darbą, taip pat politiką, skirtą užtikrinti neigaliamis tapusiųjų išlaikymą darbo vietoje ar perkėlimą į kitą vietą. Šios grupės turi būti būsimosios ES 2020 strategijos prioritetas, jos turi būti įtrauktos į Komisijos strategijos, skirtos neigaliesiems, peržiūrą. Šiuo požiūriu EESRK norėtų priminti nuomonę SOC/349, kurioje jis pasisakė už būtinybę kurti ne tik strategiją jaunimui, bet ir KARTU su jaunimu ⁽³⁶⁾.

4.20 EESRK pripažįsta įmonių, kurios įdarbina daugumą neigaliųjų, ir kitų šioje srityje aktyviai dirbančių subjektų vaidmenį, ir, dar plačiau, socialinės ekonomikos įmonių vaidmenį, pavyzdžiui, kooperatyvų, savitarpio pagalbos bendrijų, asociacijų ir fondų, kurie skatina socialinę aprėptį ir neigaliųjų dalyvavimą darbo rinkoje tokiomis pat darbo teisėmis, suteikiant jiems specialias valstybių narių nustatytas sąlygas.

4.21 EESRK pabrėžia paramą MVĮ, kad jos galėtų laikytis įtraukios darbo rinkos principo ir atlikti pagrindinį vaidmenį užtikrinant dirbantiems neigaliesiems skirtų priemonių veiksmingumą.

4.22 Europos ir valstybių narių institucijos ir tarnybos turi žinoti padėti ir, taikydamos praktinį veiksmų planą dabartiniams užimtumo rodikliams, kurie yra labai žemi, pagerinti, rodyti pavyzdį ir įtraukti neigaliuosius į savo personalo gretas.

4.23 EESRK atkreipia dėmesį į lankstumo ir užimtumo garantijų koncepcijos svarbą neigaliesiems, pavyzdžiui, įmonės žmogiškųjų išteklių lankstumą ir pritaikomumą, paremtą geresnės kokybės darbo vietomis ir užimtumo saugumu. Strategijos turi užtikrinti, kad profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, mokymasis visą gyvenimą ir galimybės lanksčiai naudotis įvairiomis galimomis socialinėmis priemonėmis ir situacijomis bei užimtumas taptų nuolatiniu neigaliųjų gyvenimo būdu.

4.24 EESRK remia siekį kurti naujus palankius aplinkai ir socialius darbo sektorius ir prieinamumo bei principo „tinkamas visiems“ propagavimą, nes tai didina neigaliųjų galimybes įsidarbinti.

4.25 EESRK pasisako už pagalbą ir paslaugas neigaliesiems darbuotojams, kad neigaliųjų šeimų nariai galėtų toliau dirbti.

4.26 Sąmoningumo ugdymo politika griauna neigalių darbuotojų stereotipus ⁽³⁷⁾ ir yra orientuota į socialinius partne-

rius, vidurinės ir aukštesnės grandies vadovus ir darbuotojus, sveikatos priežiūros specialistus ir viešojo administravimo institucijas ⁽³⁸⁾.

4.27 Atitinkamos skatinimo priemonės turi būti tokios, kad jas lengvai galėtų taikyti įmonės ir darbuotojai, o viešosios institucijos turi jas veiksmingai propaguoti ir naudoti.

4.28 Turėtų būti pabrėžiamas išskirtinis žiniasklaidos, kaip pagrindinės informavimo ir viešinimo priemonės, propaguojančios tolerancijos principus, socialinę aprėptį ir žmonių įvairovės Europos visuomenėje pripažinimą, vaidmuo.

4.29 EESRK remia novatoriškas iniciatyvas, tokias kaip pirmiau minėtas „kvalifikacijos pasas“ ir „visą gyvenimą apimantis procesas (angl. *lifestreaming*)“, ir norėtų paminėti dar keletą pavyzdžių:

4.29.1 konsultavimas darbe kaip nuolatinės paramos ir mokymo standartinėje darbo vietoje modelis;

4.29.2 pirminio mokymosi pripažinimo sistemos ⁽³⁹⁾, kuri atspindėtų laipsnišką mokymąsi, sukūrimas;

4.29.3 parama visą profesinės veiklos įmonėse ir viešojo administravimo institucijose laikotarpi;

4.29.4 naujų pagalbinių technologijų, pavyzdžiui, vaizdinių mokymo sistemų ⁽⁴⁰⁾, taikymas ir apskritai aprūpinimas pagalbėmis technologijomis bei prieigos prie technologijų darbo vietoje užtikrinimas;

4.29.5 Negalios valdymo modelio ⁽⁴¹⁾, kaip bendrosios įmonės žmonių įvairovės politikos sudėtinės dalies, sukūrimas.

5. Prieinamumas neigaliesiems

5.1 EESRK primena 2008 m. kovo 17 d. ES Tarybos rezoliuciją: „toks prieinamumas yra įtrauktimi grindžiamas visuomenės, kurioje užtikrinamas nediskriminavimas, pagrindas“ ⁽⁴²⁾, pagal kurią pagrindinis vaidmuo šiame procese tenka socialiniams partneriams, nes prieinamumas yra būtina užimtumo sąlyga.

5.2 EESRK dar kartą patvirtina savo tiriamąją nuomonę dėl lygių galimybių žmonėms su negalia ⁽⁴³⁾, kurioje nurodomos vienodos teisės, bet skirtingi poreikiai ir skirtingos prekių ir paslaugų prieinamumo formos.

5.3 EESRK rekomenduoja laipsnišką įgyvendinimą nustatčius bendrus artimiausius, vidutinės trukmės ir ilgalaikius tikslus (su aiškiais ir galutiniais terminais naujoms ir esamoms prekėms, paslaugoms ir infrastruktūroms), tai būtų privaloma valstybėms narėms, taip pat leistų be kitų metodų išnaudoti viešųjų pirkimų potencialą.

⁽³⁸⁾ Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ Europos viešąsias paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ Europos viešąsias paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ Europos viešąsias paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Tarybos rezoliucija (2008/C 75/01)

⁽⁴³⁾ EESRK nuomonė, OL C 93, 2007 4 27, p. 32.

⁽³⁶⁾ EESRK nuomonė, OL C 318, 2009 12 23, p. 113.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es

5.4 EESRK pripažįsta, kad prieinamumas būtinas norint įgyvendinti tiesiogiai taikomas politines ir pilietines teises ir tai turi atsispindėti konkrečiuose prieinamumo planuose kartu su visoms viešosioms institucijoms privalomais standartais ir nuobaudomis, taip pat neįgalieji turi turėti galimybę ginti savo teises teisme. Ateityje EP rinkimai neturėtų vykti neužtikrinus balsavimo vietų prieinamumo ir jei tarp kandidatų nėra atitinkamo skaičiaus neįgaliųjų: atitinkamų priemonių reikėtų imtis nacionaliniu lygiu.

5.5 EESRK palankiai vertina ES valstybių narių ir Komisijos pastangas užtikrinti prieinamumą, kurio tikslas turi būti visuotinės prieigos užtikrinimas (viešieji pastatai, visuotinės svarbos pastatai; privačios įmonės, prekės ir paslaugos, turizmas, e. ekonomika, informacija, transportas, technologijos ir komunikacija).

5.6 EESRK patvirtina, kad prieinamumas naudingas visai visuomenei (vyresniems žmonėms, nėščioms moterims, riboto judumo žmonėms ir kt.). Prieinamos įmonės pritrauks daugiau klientų (15 proc. klientų). Nauji produktai sukuria daugiau rinkų ir yra tvaraus ekonomikos augimo šaltinis.

5.7 EESRK taip pat pabrėžia, kad prieinamumo išpareigojimas yra išpareigojimas Europos piliečių pagrindinėms teisėms, kaip teigiama nuomonėje dėl e. prieinamumo ⁽⁴⁴⁾.

5.8 EESRK nori priminti Europos institucijoms, visų pirma Komisijai, kad jų prieinamų pastatų ir elektroninių informacijos technologijų sistemų (pvz., interneto tinklalapiai, Komisijos tinklalapiai apie viešąsias konsultacijas) skaičius tebėra nedidelis. Todėl turi būti parengtas prieinamumo planas ⁽⁴⁵⁾, iš tiesų parodantis išpareigojimą neįgaliesiems.

5.9 EESRK ragina teikti valstybės pagalbą ⁽⁴⁶⁾ privatioms įmonėms ir privatiems paslaugų teikėjams, kad būtų pasiektas tinkamo pritaikymo tikslas, kaip nustatyta Direktyvoje 2000/78 ⁽⁴⁷⁾. Būtina įgyvendinti į ateitį orientuoto privačių įmonių teikiamų paslaugų prieinamumo principą.

5.10 Turėtų būti tęsiamas prieinamumo standartų, kurie papildytų viešųjų pirkimų teisės aktus, plėtojimas, geras pavyzdys galėtų būti Amerikos teisės aktai. EESRK primena institucijų, pramonės ir pilietinės visuomenės dialogo svarbą nustatant tokius standartus ⁽⁴⁸⁾.

5.11 EESRK remia Europos visuotinės prieigos sostinės paskelbimą, kuris remtųsi apdovanojimų suteikimo sistema, būtų pripažįstamos Europos miestų ir regionų pastangos, susijusios su vietų, prekių ir paslaugų prieinamumu ir vietos valdžios institucijų tvaraus vystymosi skatinimu.

5.12 EESRK tikisi, kad ateityje reglamentuose dėl kelionių laivais, miesto ir tarpmiestiniais autobusais ir taksi bus tinkamai atsižvelgiama į įvairius neįgaliųjų poreikius pritaikant transporto priemones ir jų aplinką pagal dabartinių reglamentų dėl kelionių oro ir geležinkelių transportu pavyzdį.

5.13 EESRK palankiai vertino Komisijos komunikatą dėl e. prieinamumo ⁽⁴⁹⁾ ir ragino ES įtraukti veiksmus, pasiūlytus e. prieinamumo komunikate ir Europos strateginėje programoje dėl informacinės visuomenės. Būtina skubiai parengti e. prieinamumo teisės aktus tokiose srityse kaip interneto svetainių prieinamumas, įtraukioji komunikacija, nuotolinės paslaugos, mobilieji telefonai, skaitmeninės technologijos ir bankomatai. Šie tikslai buvo išdėstyti jau 2003 m. Kretos ministrų deklaracijoje ⁽⁵⁰⁾ ir Rygos deklaracijoje. Taigi, yra rimtų priežasčių abejoti, ar šie tikslai bus pasiekti iki nustatytų terminų. Todėl EESRK ragina pateikti intensyvių veiksmų planą šiems tikslams pasiekti iki 2011 m.

5.14 EESRK pakartoja savo išpareigojimą remti principą „tinkamas visiems“ ir mano, kad būtina šią koncepciją įtraukti į profesinio mokymo ir universitetų mokymo programas, kad ši principą taikytų visų profesijų specialistai.

5.15 EESRK palaiko idėją, kad remiantis Europos automobilių statymo kortelės pavyzdžiu būtų sukurta „Europos neįgaliųjų kortelė“, kuri užtikrintų abipusį neįgaliųjų teisių pripažinimą tarptautinėse kelionėse, įskaitant tas pačias galimybes naudotis transportu, kultūra, pramogomis.

6. Lytis ir negalia

6.1 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad 60 proc. neįgaliųjų Europoje sudaro moterys, bet joms nėra sudaromos vienodos galimybės, jos ir toliau diskriminuojamos dėl teisių pripažinimo ir galimybių naudotis prekėmis ir paslaugomis (be kitų, sveikatos, švietimo ir smurto dėl lyties prevencijos srityse).

6.2 Neįgalių moterų užimtumo lygis nesikeitė dešimtmetį, didelis jų skaičius nedirba arba yra bedarbės, jos gauna mažesnę atlyginimą ir joms iškyla papildomų problemų patekti į darbo rinką.

6.3 Kuriant, įgyvendinant, stebint ir vertinant neįgalumo politiką reikia atsižvelgti į lytį. Konkretios priemonės ir veiksmai turi būti skirti patekimo į darbo rinką užtikrinimui ir moterų įdarbinimo skatinimui.

⁽⁴⁴⁾ EESRK nuomonė, OL C 110, 2006 5 9, p. 26, ir 2003 m. vasario 6 d. Tarybos rezoliucija (OL C 39, 2003, p. 5)

⁽⁴⁵⁾ COM(2007) 501 galutinis

⁽⁴⁶⁾ 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 800/200841 ir 42 straipsniai

⁽⁴⁷⁾ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>

⁽⁴⁹⁾ COM(2005) 425 galutinis, COM (2008) 804 galutinis

⁽⁵⁰⁾ Deklaracija dėl e. įtraukties. Europos Sąjungos transporto ir ryšių ministrai. 2003 m. balandžio mėn.

7. Socialinis dialogas ir negalia

7.1 EESRK ragina socialinius partnerius užtikrinti, kad neigalieji dirbtų vienodais pagrindais su kitais, turėtų tinkamas ir palankias darbo sąlygas, įskaitant vienodas galimybes ir vienodą užmokestį už tos pačios vertės darbą, ir kad jie galėtų pasinaudoti savo darbo ir profesinių sąjungų teisėmis; visų pirma skatina neigaliuosius dalyvauti profesinėse ir profesinių sąjungų organizacijose ir primygtinai siūlo, kad pagal sutartis atliekamam darbui būtų taikomos tos pačios darbo sąlygos⁽⁵¹⁾ (JT konvencijos dėl neigaliųjų teisių 27 straipsnis).

7.2 Socialinis dialogas yra labai svarbus ginant neigaliųjų teises ir siekiant vienodų galimybių ir nediskriminavimo užimtumo, socialinės apsaugos, saugos darbe ir kitose srityse bei apskritai darbo santykiuose. Būtina įgyvendinti teigiamas užimtumo ir prieinamumo priemones, be to, mokyti, skatinti ir padėti neigaliams darbuotojams.

7.3 Socialiniai partneriai, bendradarbiaudami su organizuota pilietine visuomene ir pačiais neigaliaisiais, turi įtraukti neigalumo aspektą į visus tarpšakinius, šakinius ir įmonės veiksmus ir derybas, visų pirma kalbant apie užimtumą, prieinamumą ir socialinės apsaugos klausimus.

7.4 Socialiniai partneriai turi būti įtraukti į tolesnę veiklą, susijusią su Jungtinių Tautų konvencija dėl neigaliųjų teisių ir jos taikymu darbo santykių ir socialinės apsaugos srityje.

8. Dalyvavimas ir pilietinis dialogas

8.1 EESRK visapusiškai remia principą „nieko apie neigaliuosius jiems nedalyvaujant“⁽⁵²⁾ ir tiki politika, kuri sudarytų prielaidas patiems neigaliesiems ginti savo teises.

8.2 EESRK mano, kad pilietinis dialogas su neigaliaisiais ir jų šeimomis yra geriausias būdas pagerinti ES valdymą, t.y. privalomų mechanizmų ir protokolų įdiegimas, *ad hoc* dalyvaujamųjų ir patariamųjų institucijų kūrimas ES.

8.3 Neigaliesiems atstovaujančios organizacijos turėtų dalyvauti rengiant įprastines užimtumo ir prieinamumo politikos, Jungtinių Tautų konvencijos dėl neigaliųjų teisių įgyvendinimo ir Komisijos programų bei finansinių priemonių vertinimo ataskaitas, kad būtų atspindėtas pilietinės visuomenės požiūris (pavyzdžiui, rengiant alternatyvias ataskaitas).

8.4 ES ir valstybės narės turi skatinti pilietinės visuomenės vystimąsi ir užtikrinti jos finansavimą, išsaugoti jos savarankiškumą ir gebėjimą dalyvauti kuriant politiką ir (arba) teikiant socialines paslaugas.

2010 m. kovo 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Jungtinių Tautų konvencijos dėl neigaliųjų teisių (UNCPRD) 27 straipsnis

⁽⁵²⁾ The European Disability Forum slogan, EDF General Assembly 2009.